

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Кафедра обліку і аудиту

Базалій Катерина Олександрівна

«ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ»

АВТОРЕФЕРАТ

дипломної роботи на здобуття
ступеня вищої освіти магістр
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит підприємницької
діяльності»

Науковий керівник:
канд. екон. наук, доц. (б.в.з.) Руденко Н.О.

Рецензент:
канд. екон. наук, доц. (б.в.з.) Васильєв А. А.

Миколаїв 2020

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Сільське господарство є однією з провідних галузей економіки нашої держави. За даними Головного управління статистики, його частина у валовій доданій вартості країни становить 13%, при використанні основних засобів вартістю понад 100 мільярдів гривень. Сільське господарство посідає друге місце у структурі експорту товарів нашої держави і є однією з бюджетоутворюючих сфер економіки. Його сміливо можна назвати основним джерелом надходження валюти в Україну та головним фактором у підтриманні торговельного балансу.

Особливістю сільського господарства є те, що предметом праці в ньому виступає природа – земля та живі організми, які становлять основу всього виробничого процесу. Саме специфіка галузі і визначає особливості ведення бухгалтерського обліку сільськогосподарських підприємств.

За останні роки відбулися значні зміни в організації бухгалтерського обліку підприємств сільськогосподарського спрямування. Було введено в дію чимало змін щодо законодавчих та нормативно-правових актів, які регулюють ведення бухгалтерського обліку на даних підприємствах. Зазнала змін і система оподаткування, на якій можуть перебувати сільськогосподарські підприємства, зокрема, було скасовано систему фіксованого оподаткування, на якій досить довгий час перебували всі сільськогосподарські підприємства, а запроваджено єдиний податок платників 4 групи сільгосптоваровиробників.

Проте, як свідчить сучасний практичний досвід, застосування нововведень в бухгалтерському обліку та оподаткуванні в аграрному секторі вимагає більш детального та якісного вивчення, оскільки поряд зі змінами виникає і чимало проблем щодо ведення та регулювання обліку на підприємствах сільськогосподарського спрямування.

Питаннями дослідження щодо організації бухгалтерського обліку в сільському господарстві займалися такі вчені як Ю. Лупенко, Л. Тулуш, І. Чернікова, В. Андрійчук, І. Ватуля, С.Бутинець та О. Баранік. Науковці займалися вивченням особливостей бухгалтерського обліку в сільськогосподарських підприємствах та шляхів його покращення.

Дослідники О. Кушніренко, Л. Біла, Т. Плахтій, А. Поддєрьогін, О. Малишкін та Р. Сидоренко досліджували основні елементи системи оподаткування сільськогосподарських підприємств, її зміни та вплив на функціонування сільського господарства в цілому.

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей системи обліку та оподаткування сільськогосподарських підприємств та теоретичному обґрунтуванні шляхів її удосконалення.

Для досягнення поставленої мети були визначені такі **завдання** дослідження:

1) розкрити особливості системи обліку та оподаткування сільськогосподарських підприємств;

2) на прикладі існуючого підприємства проаналізувати сучасний стан ведення бухгалтерського обліку системи оподаткування;

3) дослідити систему інформаційного забезпечення ведення бухгалтерського обліку та оподаткування сільськогосподарських підприємств;

4) розробити шляхи покращення бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємствах сільського господарства.

Об'єктом дослідження є система бухгалтерського обліку та оподаткування сільськогосподарських підприємств.

Предмет дослідження – шляхи удосконалення бухгалтерського обліку та зменшення податкового навантаження у сільськогосподарських підприємствах.

Методи дослідження. В процесі дослідження було використано наступні методи та прийоми: аналіз – при дослідженні особливостей ведення бухгалтерського обліку у сільськогосподарських підприємствах, а також їх системи оподаткування; формалізація – для уточнення чинників, що впливають на обліковий процес та схему оподаткування в аграрних підприємствах; метод дедукції – задля переходу від застосування основного Плану рахунків бухгалтерського обліку до характеристики конкретних рахунків та субрахунків, що використовуються в бухгалтерському обліку досліджуваного підприємства; метод абстрагування – при розробці шляхів зменшення податкового навантаження та покращення ведення обліку на підприємствах сільського господарства.

Інформаційною базою дослідження є відповідні законодавчі та нормативно-правові акти; положення (стандарты) бухгалтерського обліку; наукові публікації вчених щодо вивчення питань бухгалтерського обліку та системи оподаткування у сільськогосподарських підприємствах; статистична інформація, яка характеризує рівень ставок оподаткування у діяльності аграрних підприємств.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці методичних рекомендацій щодо шляхів покращення ведення бухгалтерського обліку у сільськогосподарських підприємствах та зменшення їх податкового навантаження. Основні результати дослідження, яким характерна наукова новизна, полягають у наступному:

удосконалено:

– понятійний апарат для таких категорій, як «сільськогосподарська продукція» та «довгострокові біологічні активи», використання їх в діяльності підприємств сільськогосподарської галузі;

– спосіб подання облікової інформації про формування фінансових результатів шляхом поліпшення структури форм (перегрупування розділів) та змісту статей основних форм – Балансу та Звіту про фінансові результати; розширення інформаційної ємності звітності за рахунок збільшення показників, що відображають специфіку сільськогосподарської галузі;

– підходи до організації ставок податків, необхідних для сплати сільськогосподарськими підприємствами, зокрема, проведення оцінки якості ґрунтів як основи для системи оподаткування;

дістало подальший розвиток:

– уточнення змісту поняття «витрати» як одного з основних складових ведення бухгалтерського обліку;

– запровадження автоматизованих систем обліку, що замінять журнально-ордерну форму бухгалтерського обліку;

– використання податкових пільг та державних дотацій для зменшення податкового навантаження на аграрні підприємства.

Публікації. За результатами дослідження було подано до друку 1 наукову статтю в Студентські наукові студії видавництва ЧНУ імені Петра Могили, Миколаїв. Публікація в повній мірі відображає основну тему магістерської роботи.

Структура та обсяг магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст роботи викладено на 79 сторінках друкованого тексту. Робота містить 2 таблиці на 2 сторінках, 12 формул на 4 сторінках, 7 додатків на 46 сторінках. Список використаних джерел нараховує 52 найменування і розміщений на 6 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, теоретичне і практичне значення сформованих пропозицій.

Перший розділ **“Теоретико-методологічні основи обліку та оподаткування сільськогосподарських підприємств”** присвячено дослідженню сутності та особливостей системи ведення бухгалтерського обліку та оподаткування аграрних підприємств, визначено основні підходи до складання їх звітності.

У роботі зазначено, що сільськогосподарська діяльність – процес управління біологічними перетвореннями з метою отримання сільськогосподарської продукції та/або додаткових біологічних активів. Біологічний актив – тварина або рослина, яка в процесі біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію та додаткові біологічні активи, а також приносити в інший спосіб економічні вигоди.

Ключовими сферами діяльності сільськогосподарських підприємств є рослинництво і тваринництво, що зумовлює специфічність ведення бухгалтерського обліку у даних підприємств.

Основні особливості діяльності підприємств сільськогосподарського спрямування, що суттєво впливають на організацію та ведення їх бухгалтерського обліку наведено у таблиці 1.

Однак, незважаючи на своєрідність ведення бухгалтерського обліку в сільському господарстві йому властиві й загальні риси, що притаманні бухгалтерському обліку на підприємствах інших галузей економічної діяльності.

Це:

- використання єдиного плану рахунків;
- принципи та способи організації бухгалтерського обліку;
- використання положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Відповідно до п. 1 Наказу Міністерства аграрної політики України «Про затвердження спеціалізованих форм реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств та Методичних рекомендацій щодо їх застосування» № 390 від 04.06.2009 р., сільськогосподарські підприємства ведуть бухгалтерський облік за журнально-ордерною формою обліку.

Особливості діяльності сільськогосподарських підприємств

№	Особливості діяльності	Коротка характеристика	Особливості бухгалтерського обліку
1	Земля – основний фактор виробництва	Земля є специфічним та незамінним активом сільськогосподарського підприємства	Земля належить до основних засобів сільського господарства, на неї не нараховується знос, але фінансуються заходи щодо підвищення її родючості
2	Сезонність виробництва	Процес праці в часі не збігається із одержанням продукції: праця витрачається впродовж цілого року, тоді як готову продукцію зазвичай одержують у певний період	У рослинництві виникає потреба розмежування витрат поточного року під урожай поточного й майбутніх років. Одержання продукції тваринництва та витрати на виробництво тривають упродовж року нерівномірно
3	Оцінка біологічних активів та одержаної продукції	При оприбуткуванні готову продукцію сільськогосподарського виробництва додаткові біологічні активи оцінюють за справедливою вартістю	
4	Відтворення частини необхідних засобів і предметів праці	Предмети і засоби праці можуть створюватися у процесі власного виробництва	Виникає необхідність у налагодженні облікового відображення внутрішньо-господарського руху активів
5	Робота з живими організмами	Для одержання продукції використовуються тварини і рослини, які мають свої біологічні особливості (від одного виду тварин або сорту рослин можна отримати декілька видів готової продукції; отримання готової продукції співпадає і строками дозрівання рослин і вирощування тварин)	Для розподілу витрат між декількома видами готової продукції застосовують специфічні методи калькулювання фактичної собівартості. Для оприбуткування масового надходження готової продукції у період її отримання від виробництва необхідно забезпечити належну організацію документування
6	Необхідність у використанні тракторів, комбайнів та іншої сільськогосподарської техніки	Використання сільськогосподарської техніки вимагає додаткових операцій з її залучення, ефективної експлуатації та ремонту	Необхідність ведення обліку автотранспорту та машино-тракторного парку з урахуванням особливостей їх експлуатації у сільськогосподарському виробництві

Журнально-ордерна форма обліку ґрунтується на застосуванні журналів-ордерів, де збираються і систематизуються дані первинних документів, необхідні для синтетичного й аналітичного обліку.

Порядок оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні регламентується Податковим кодексом України (ПКУ) № 2755-VI від 02.12.2010 р. Згідно з Податковим кодексом України, українські сільськогосподарські товаровиробники мають право вибрати одну з двох можливих систем оподаткування своєї діяльності, а саме загальну систему оподаткування (сплата податку на прибуток) чи спрощену систему оподаткування (сплата єдиного податку четвертої групи).

З 1 січня 2017 року сільськогосподарські підприємства – платники ПДВ перейшли на загальну систему нарахування й сплати цього податку, тобто всі суми зобов'язань повністю сплачуються до державного бюджету. Згідно з Податковим кодексом України спрощена система оподаткування для сільськогосподарських підприємств передбачає сплату єдиного податку за системою, передбаченою для четвертої групи платників цього податку.

Об'єктом оподаткування для платників четвертої групи є площа власних та отриманих у користування, зокрема на умовах оренди, емфітевзису сільгоспугідь (рілля, сіножаті, пасовища та багаторічні насадження); земель водного фонду (внутрішні водойми, озера, ставки, водосховища).

Базою оподаткування платників податку четвертої групи для сільгоспугідь є нормативна грошова оцінка (далі – НГО) 1 га з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного станом на 1 січня базового податкового (звітного) року (далі – коефіцієнт індексації); земель водного фонду – НГО ріллі в області з урахуванням коефіцієнта індексації. Передбачено, що коефіцієнт індексації на 2017-2023 роки дорівнює 1.

Відповідно до п. 294.1 та п. 294.2 Податкового кодексу України податковим (звітним) періодом для подання звітності є календарний рік, а саме з 1 січня по 31 грудня.

Пунктом 293.9 Податкового кодексу України визначено ставки єдиного податку платників четвертої групи у відсотках від бази оподаткування:

- для ріллі, сіножатей і пасовищ (крім ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, а також сільгоспугідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту) вони становлять 0,95 (п. 293.9.1 Податкового кодексу України);
- для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях – 0,57 (п. 293.9.2 Податкового кодексу України);
- для багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях) – 0,57 (п. 293.9.3 Податкового кодексу України);
- для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях – 0,19 (п. 293.9.4 Податкового кодексу України);
- для земель водного фонду – 2,43 (п. 293.9.5 Податкового кодексу України);
для сільгоспугідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту, – 6,33 (п. 293.9.6 Податкового кодексу України).

Відповідно до пп. 295.9.2 Податкового кодексу України сільгосптоваровиробники четвертої групи сплачують єдиний податок до бюджету раз на квартал у таких розмірах:

- у I кварталі – 10% річної суми податку;
- II кварталі – 10%;
- III кварталі – 50%;
- IV кварталі – 30%.

Єдиний податок платники перераховують до місцевого бюджету за місцем розташування земельної ділянки протягом 30 календарних днів після закінчення звітного кварталу.

Звітність сільськогосподарських підприємств – це система показників, що охоплює і характеризує результати їхньої виробничо-фінансової діяльності за певний період. У ній знаходять відображення дані оперативного, статистичного і бухгалтерського обліку. Сільськогосподарські підприємства складають і подають фінансову, статистичну і податкову звітність та про відрахування до фондів на соціальні заходи, що зумовлює пристосування до їх вимог облікової політики підприємства.

Фінансова звітність підприємств включає: Баланс підприємства (форма № 1); Звіт про фінансові результати (форма № 2); Звіт про рух грошових коштів (форма № 3); Звіт про власний капітал (форма № 4), примітки.

Статистичний звіт – документ, в якому наведено статистичні дані про роботу підприємства; він подається до спеціальної установи (регіональний орган державної статистики) в затверджені терміни за підписами уповноважених осіб. Ціллю статистичних звітів є надання інформації державі про соціально-економічні явища на конкретному підприємстві. Базою для складання статистичних звітів є дані бухгалтерського обліку, тому бухгалтерії поряд з фінансовою (бухгалтерською) звітністю заповнюють, або надають інформацію для статистичних звітів.

У аграрних підприємствах статистична звітність з обліку витрат виробництва та виходу продукції зернових культур подається в органи статистики з наступними часовими періодами:

1. Річна звітність:

- 4-сг «Посівні площі сільськогосподарських культур під урожай 200 __ року»;
- 9-б-сг «Внесення мінеральних, органічних добрив, гіпсування та вапнування ґрунтів під урожай 200 __ р»;
- 16-сг «Баланс сільськогосподарської продукції за 200 __ рік»
- 29-сг «Підсумки збору врожаю сільськогосподарських культур, плодів, ягід та винограду на 1 грудня 200 __ року»
- 29-сг (меліорація) «Збір врожаю сільськогосподарських культур на 1 грудня 200 __ року»
- 50-сг «Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств за 200 __ рік»
- 21-заг (річна) «Реалізація сільськогосподарської продукції за 200 __ рік»

2. Місячна звітність:

- 37-сг «Сівба та збирання врожаю сільськогосподарських культур, проведення інших польових робіт»
- 21-заг (місячна) «Реалізація сільськогосподарської продукції»
- 1-зерно (місячна) «Звіт про надходження зернових та олійних культур на перероблення та зберігання»

3. Піврічна звітність:

- 1-зерно (піврічна) «Наявність і надходження зернових та олійних культур».

Другий розділ **“Оцінка системи бухгалтерського обліку та оподаткування сільськогосподарських підприємств (на прикладі СТОВ “Світоч”)**” присвячено аналізу фінансового стану досліджуваного підприємства, наведено та проаналізовано формування системи синтетичного та аналітичного обліку, розглянуто систему оподаткування з наведенням конкретних податкових звітностей.

Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю “Світоч” створене як господарче товариство відповідно до норм діючого законодавства України з колективною формою власності. Метою підприємства є одержання прибутку його учасниками на основі задоволення потреб громадян, господарчих підприємств у сільськогосподарських товарах, роботах і послугах, пропонувані підприємством.

Основні види діяльності СТОВ “Світоч”:

- вирощування зернових та технічних культур;
- розведення великої рогатої худоби;
- розведення свиней;
- допоміжна діяльність у рослинництві.

Прибуток СТОВ утворюється за рахунок надходжень від господарської діяльності після відшкодування матеріальних і прирівняних до них витрат на оплату праці.

Бухгалтерський облік у СТОВ «Світоч», здійснюється бухгалтерією, яка є самостійним структурним підрозділом на чолі з головним бухгалтером. Головний бухгалтер приймається дирекцією підприємства і несе особисту відповідальність за організацію обліку. Форма ведення бухгалтерського обліку у СТОВ «Світоч» є журнально-ордерною, тобто використовуються журнали-ордери, реєстри і допоміжні відомості, інформація з яким наприкінці місяця переноситься до Головної книги, з якої потім формується Баланс та Фінансова звітність підприємства.

На підставі Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», керуючись Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, затвердженими наказами Міністерства фінансів України з метою дотримання єдиної методики відображення господарських операцій та забезпечення своєчасного надання достовірної інформації користувачам фінансової звітності керівництво СТОВ «Світоч» затвердило та ввело в дію з 1 січня 2018 року Наказ «Про облікову політику та організацію бухгалтерського обліку по СТОВ «Світоч». Відповідно до п. 3.2 даного наказу підприємство для ведення обліку використовує робочий План рахунків, що розроблений на підставі діючого Плану рахунків, затвердженого Міністерством фінансів України від 30.11. 1999 року.

Порівнюючи План рахунків СТОВ «Світоч» із Планом рахунків, затвердженим Міністерством фінансів України, можна стверджувати, що в цілому

План рахунків підприємства відповідає загальноприйнятому Плану рахунків, проте для своєї професійної необхідності СТОВ «Світоч» конкретизувало окремі рахунки і використовує лише ті, що стосуються його діяльності.

СТОВ «Світоч» зареєстровано платником податків у 2000 році. Підприємство є платником єдиного сільськогосподарського податку 4 групи, платником податку на додану вартість. Об'єктом оподаткування у СТОВ є площа власних або орендованих сільськогосподарських угідь, майно, товари, послуги та інші об'єкти, визначені податковим законодавством.

Податковим періодом СТОВ «Світоч» є календарний рік, календарний квартал. Сплата податків здійснюється у грошовій формі у національній валюті України, в готівковій та безготівковій формі. Порядок та строк сплати податків встановлений чинним законодавством для кожного податку окремо.

Одним з основних податків виступає податок на додану вартість (ПДВ). Облік ПДВ на підприємстві складається з податкового кредиту і податкового зобов'язання. Даний податок сплачується до бюджету – перераховується сума ПДВ, яка є різницею між податковим зобов'язанням та податковим кредитом.

СТОВ «Світоч» подає до Державної податкової служби України Податкову декларацію з податку на додану вартість щомісячно до 20 числа наступного місяця, що наступає за звітним.

Також СТОВ «Світоч» сплачує екологічний податок. Податкову декларацію з екологічного податку підприємство подає щоквартально.

СТОВ «Світоч» щороку не пізніше 20 лютого поточного року подає до контролюючих органів Податкову декларацію з плати за землю. Звітним періодом для сплати земельного податку є календарний рік, який починається 1 січня і закінчується 31 грудня того ж року. Сільгоспідприємство сплачує земельний податок за земельні ділянки, які не використовує безпосередньо для ведення сільськогосподарського виробництва, а на яких розташовані підсобні господарства – склади, ферма тощо. Підприємство самостійно обчислює суму податку щороку станом на 1 січня. Разом з декларацією подається довідка про розмір нормативної грошової оцінки земельної ділянки. СТОВ сплачує суму земельного податку рівними частинами протягом 30 календарних днів після останнього звітного календарного дня звітного місяця.

Поряд з земельним податком підприємство виплачує орендну плату за земельні ділянки державної та комунальної власності, які взяті в оренду та подає до контролюючих органів Податкову декларацію з плати за землю в термін до 20 лютого поточного року.

СТОВ «Світоч» як платник єдиного податку 4 групи подає до 20 лютого поточного року загальну Податкову декларацію платника єдиного податку четвертої групи раз з додатком до неї – Відомості про наявність земельних ділянок. Податок підприємство сплачує за користування землями, з якими укладені договори оренди та які перебувають в сільськогосподарському обробітку.

Третій розділ **“Удосконалення системи обліку та оподаткування сільськогосподарських підприємств”** присвячений обґрунтуванню напрямків покращення бухгалтерського обліку та шляхів зменшення податкового

навантаження у підприємствах сільськогосподарської галузі; розкрито використання інформаційних технологій у веденні бухгалтерського обліку.

Для покращення ведення бухгалтерського обліку сільськогосподарських підприємств потрібно на законодавчому рівні узгодити діючі нормативні положення стосовно організації бухгалтерського обліку у сільгосптовариствах. Це, зокрема, стосується МСБО 41 «Сільське господарство», який в Україні не набув поширення, і П(С)БО 30 «Біологічні активи».

Зробивши аналіз обліку у сільськогосподарських підприємствах, варто визнати, що потрібно внести зміни до П(С)БО 30 «Біологічні активи». Насамперед необхідно уточнити певні поняття П(С)БО 30, зокрема визначення сільськогосподарської продукції. Під нею розуміють «актив, одержаний в результаті відокремлення від біологічного активу, призначений для продажу, переробки або внутрішньогосподарського споживання». Однак по окремих видах продукція не відокремлюється від біологічного активу або це зробити неможливо, наприклад цукровий буряк та деякі інші види коренеплодів не відокремлюються від біологічних активів, а окремі види продукції виробництва поточного року не можуть бути відокремлені від біологічного активу, наприклад приріст, який розраховують за молодняком робочої худоби та деякими іншими видами тварин, або приріст живої маси свиней, птиці тощо.

Одночасно слід уточнити поняття «довгострокові біологічні активи». Згідно з п. 4 П(С)БО 30 до їх складу віднесено активи, які не є поточними біологічними активами, тобто ті, які здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, приносити в інший спосіб економічні вигоди протягом періоду, що перевищує 12 місяців, крім тварин на вирощуванні та відгодівлі. Таке тлумачення довгострокових активів потребує уточнення, адже до їх складу слід відносити багаторічні трави, які здатні давати продукцію протягом 2–3 років. Ці посіви завжди розглядалися як посіви сільськогосподарських культур і тому такий підхід слід залишити на перспективу, тобто розглядати багаторічні трави як поточні біологічні активи.

Розгляд структури, змісту та аналітичних можливостей основних форм річної бухгалтерської звітності відповідно до інформаційних запитів користувачів дозволив окреслити основні напрямки її удосконалення: поліпшення структури форм (перегрупування розділів); удосконалення змісту статей основних форм – Балансу та Звіту про фінансові результати; розширення інформаційної ємності звітності за рахунок збільшення показників, що відображають специфіку сільськогосподарської галузі.

Оскільки в Україні традиційно застосовується горизонтальна форма моделювання балансу з метою усунення протиріччя між назвою правої частини балансу і принципами поділу в ній статей, варто перейменувати «Пасив» у «Капітал і пасиви (зобов'язання)», а розділ I – в «Інвестований, накопичений капітал і резерви». У Звіті про фінансові результати можна виділити окремим (III) розділом інформацію про суму податків і зборів сільськогосподарських підприємств (по кожному податку), а нинішній III розділ розкривати в примітках до звіту, оскільки дана інформація розповсюджується лише на акціонерні товариства.

У нинішніх умовах система оподаткування сільгоспідприємств потребує реформування з метою вирівнювання конкурентного середовища, усунення диспропорцій в структурі аграрного сектору економіки на користь малого та середнього соціально-орієнтованого аграрного бізнесу, підвищення конкурентоспроможності малих форм господарювання на селі, що позитивно позначиться на рівні сільської зайнятості та ресурсній базі бюджетів сільських громад. Доцільним є запровадження диференційованого підходу до оподаткування окремих категорій сільгосптоваровиробників та узгодження податкових переваг із державними пріоритетами розвитку галузі.

В Україні розмір податкового навантаження на сільськогосподарських товаровиробників можна регулювати за допомогою земельного податку. Варто провести бонітування ґрунтів (оцінка їх якості) і включити його результати в якості основи оподаткування для сплати податків відповідно до якості землі або інших подібних характеристик.

Новітні зміни податкової політики АПК повинні йти у напрямку помірною зниження і рівномірності розподілу податкового навантаження між платниками (вартісні та структурні пропорції податкового навантаження повинні бути такими, щоб аграрний товаровиробник в цілому платив не більше 20-25% від прибутку).

Відповідно до наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку функціонування Електронного кабінету» від 14.07.2017 року, органами Державної фіскальної служби з 1 січня 2018 року запроваджено Електронний кабінет платника або користувача, який в процесі свого функціонування взаємодіє з іншими інформаційними ресурсами ДФС.

У розділі 2 даного закону вказується, що: «Електронний кабінет забезпечує електронну форму взаємодії платників податків та державних органів з контролюючими органами, надання чи отримання користувачами документів, інформації та послуг, передбачених Податковим кодексом України».

За допомогою Електронного кабінету підприємство може отримувати інформацію про останні новини у сфері податкового законодавства, отримувати зразки бланків всіх необхідних для подання звітностей, отримувати інформацію від органів Державної фіскальної служби та здійснювати листування з її підрозділами, подавати в установлені терміни звітності.

Таким чином, Електронний кабінет є сучасною системою діалогу між платником податків та органами Державної фіскальної служби.

Іншим інформаційним ресурсом, який широко використовується в багатьох підприємствах України, зокрема, є програма «Медок».

Медок – це комп'ютерна програма, що являє собою систему електронного документообігу, орієнтована на покращення роботи бухгалтера з документами в електронному вигляді: податковими накладними, рахунками, звітами, договорами та іншими бухгалтерськими документами.

За допомогою програми Медок підприємство може подавати до контролюючих органів такі звіти, як: Податкова декларація з ПДВ, Податкова декларація з екологічного податку, Податкова декларація з податку за землю, Податкова декларація платника єдиного податку 4 групи, Відомості про наявність земельних

ділянок (тих, що знаходяться в оренді), Податкова декларація з рентної плати, Звіт ЄСВ, Баланс, Звіт про фінансові результати та інші.

Використання програми Медок дає змогу контролювати процеси документообігу підприємства на всіх його етапах, максимально автоматизувати звітності, економити власний робочий час та скоротити витрати підприємства.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження було розкрито особливості ведення бухгалтерського обліку та оподаткування сільськогосподарських підприємств, а також запропоновано шляхи удосконалення їх обліку та зменшення податкового навантаження. Отримані результати дають змогу зробити наступні висновки.

1. У сільськогосподарських підприємствах ведення бухгалтерського обліку здійснюється відповідно до чинного законодавства, зокрема регулюється такими нормативно-правовими актами, як: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Положення (стандарт) бухгалтерського обліку, План рахунків бухгалтерського обліку і Методичними рекомендаціями з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції сільськогосподарських підприємств.

2. Основними напрямками діяльності сільськогосподарських підприємств є рослинництво і тваринництво, що зумовлює специфічність ведення бухгалтерського обліку у даних підприємств. Провідними чинниками, що впливають на побудову бухгалтерського обліку на аграрному підприємстві є: форма власності; організаційно-правова форма; предмет діяльності; система оподаткування.

2. До основних особливостей, що зумовлюють специфічність ведення бухгалтерського обліку у сільському господарстві можна віднести: сезонність виробництва, той факт, що земля – основний фактор виробництва, сільське господарство передбачає роботу з живими організмами. Підприємства сільськогосподарської галузі ведуть бухгалтерський облік за журнально-ордерною формою, тобто всю інформацію про господарські операції збирають у журналах-ордерах, з яких потім формується Баланс підприємства.

3. Порядок оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні визначається Податковим кодексом України. Відповідно до положень Податкового кодексу України, аграрні підприємства можуть самостійно обирати власну систему оподаткування – чи то загальну (тобто сплачувати лише податок на прибуток), чи спрощену систему оподаткування (єдиний податок четвертої групи). Як зазначено в Податковому кодексі України, платниками єдиного податку четвертої групи можуть бути сільськогосподарські підприємства, незалежно від виду та форми своєї діяльності, проте у яких отримана від реалізації власного виробництва сума доходу перевищує 75% загальної суми доходу. Об'єктом оподаткування для платників єдиного податку четвертої групи є площа власних та орендованих земель, а також водоймищ. Базою оподаткування є нормативна грошова оцінка 1 га з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного станом на 1 січня базового податкового року.

4. В процесі дослідження основних особливостей облікового процесу діяльності підприємств аграрної сфери, було запропоновано шляхи покращення ведення їх бухгалтерського обліку. В першу чергу для покращення ведення

бухгалтерського обліку сільськогосподарських підприємств потрібно на законодавчому рівні узгодити діючі нормативні положення стосовно організації бухгалтерського обліку у сільгосптовариствах. Це, зокрема, стосується МСБО 41 «Сільське господарство», який в Україні не набув поширення, і П(С)БО 30 «Біологічні активи».

5. Проаналізувавши рахунки в сільськогосподарських підприємствах, слід визнати, що необхідно внести зміни до П(С)БО 30 «Біологічні активи». Перш за все, слід уточнити певні поняття П(С)БО 30, зокрема визначення сільськогосподарської продукції. Воно розуміється як «активний компонент, що виникає в результаті поділу біологічного активу, призначеного для продажу, трансформації або внутрішнього споживання». Однак для певних видів продукції виробництво не відокремлюється від біологічного активу, або це неможливо, наприклад, цукровий буряк та деякі інші види коренеплодів не відокремлюються від біологічного активу, а певні види виробництва в поточному році не можна відокремити від біологічних активів, таких як приріст, розрахований для молодняку робочої худоби та деяких інших видів тварин, або збільшення живої маси свиней, птиці тощо.

6. Ефективна діяльність сільськогосподарських підприємств, залежить не тільки від вирішення організаційних питань, але і від наявності якісної своєчасної облікової інформації про формування фінансових результатів. Необхідність підтримки ефективного функціонування підприємства потребує володіння якісною інформацією щодо його фінансової діяльності. Розгляд структури, змісту та аналітичних можливостей основних форм річної бухгалтерської звітності відповідно до інформаційних запитів користувачів дозволив окреслити основні напрямки її удосконалення: поліпшення структури форм (перегрупування розділів); удосконалення змісту статей основних форм – Балансу та Звіту про фінансові результати; розширення інформаційної ємності звітності за рахунок збільшення показників, що відображають специфіку сільськогосподарської галузі. Оскільки в Україні традиційно застосовується горизонтальна форма моделювання балансу з метою усунення протиріччя між назвою правої частини балансу і принципами поділу в ній статей, варто перейменувати «Пасив» у «Капітал і пасиви (зобов'язання)», а розділ I – в «Інвестований, накопичений капітал і резерви». У Звіті про фінансові результати можна виділити окремим (III) розділом інформацію про суму податків і зборів сільськогосподарських підприємств (по кожному податку), а нинішній III розділ розкривати в примітках до звіту, оскільки дана інформація розповсюджується лише на акціонерні товариства.

7. За сучасних умов система оподаткування сільського господарства повинна бути реформована для збалансування конкурентного середовища, усунення структурних відмінностей у аграрному секторі економіки на користь малих та середніх сільськогосподарських підприємств, підвищення конкурентоспроможності малих форм ведення господарства, що позитивно вплине на розвиток бюджетів сільських громад та підвищить рівень зайнятості населення на селі. Слід запровадити диференційований підхід до оподаткування окремих категорій сільгоспвиробників, а фіскальні преференції повинні бути узгоджені з пріоритетами держави щодо розвитку галузі. В Україні розмір податкового навантаження на сільськогосподарських товаровиробників можна регулювати за допомогою

земельного податку. Варто провести бонітування ґрунтів (оцінка їх якості) і включити його результати в якості основи оподаткування для сплати податків відповідно до якості землі або інших подібних характеристик.

8. Для ефективного вирішення завдань бухгалтерського обліку в сільськогосподарських підприємствах необхідно використовувати автоматизовані системи управління та обліку, що дозволить сільськогосподарським підприємствам здійснити перехід від журнально-ордерної форми ведення бухгалтерського обліку, яка на даний момент масово використовується, до автоматизованої системи обліку. У кінцевому підсумку це підвищить ефективність і прибутковість підприємств галузі. Ураховуючи, що агробізнес – це одна із ключових галузей української економіки, збільшення ефективності роботи кожного окремого підприємства може надати позитивний вплив на розвиток економіки в цілому.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

1. Базалій К. О. Особливості організації та ведення бухгалтерського обліку у фермерських господарствах України // Студентські наукові студії: Молодіжний науковий журнал. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили (подано до друку)

АНОТАЦІЯ

Базалій К. О. Облік та оподаткування діяльності сільськогосподарських підприємств. – Рукопис.

Магістерська робота на здобуття ступеня вищої освіти магістр за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2020.

Магістерську роботу присвячено визначенню основних аспектів ведення бухгалтерського обліку та подання звітності у сільськогосподарських підприємствах, аналізу системи оподаткування аграрних підприємств. У ході дослідження було вивчено систему синтетичного та аналітичного обліку аграрних підприємств, розкрито основні підходи до складання та подання податкових звітів.

У результаті дослідження було розроблено напрямки покращення ведення обліку сільськогосподарських підприємств та шляхи зменшення їх податкового навантаження, наведено приклади інформаційних ресурсів забезпечення облікової політики підприємств.

Для оптимізації ведення бухгалтерського обліку сільськогосподарських підприємств потрібно на законодавчому рівні узгодити діючі нормативні положення, використовувати автоматизовані системи управління та обліку замість журнально-ордерної форми, удосконалити структуру та зміст фінансової звітності.

Зменшення податкового навантаження на аграрні підприємства можна досягти через запровадження диференційованого підходу до оподаткування окремих категорій сільгосптоваровиробників та узгодження податкових пільг із державними

пріоритетами розвитку галузі, а також шляхом проведення оцінки якості ґрунтів, включивши її результати в якості основи оподаткування для сплати податків.

Ключові слова: *сільське господарство, сільськогосподарське підприємство, єдиний податок, журнал-ордер, Податковий кодекс, земля.*

ABSTRACT

Basaliy K.O. Features of accounting and taxation system of agricultural enterprise. - Manuscript.

Master's Degree in Higher Education Master's Degree in Specialty 071 «Accounting and Taxation» - Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, 2020.

The master's thesis is devoted to determining the main aspects of accounting and reporting in agricultural enterprises, analysis of the taxation system of agricultural enterprises. In the course of the study the system of synthetic and analytical accounting of agricultural enterprises was studied, the basic approaches to the preparation and submission of tax reports were revealed.

As a result of the research, directions for improving the accounting of agricultural enterprises and ways to reduce their tax burden were developed, examples of information resources for providing accounting policies of enterprises were given.

In order to optimize the accounting of agricultural enterprises, it is necessary to harmonize the existing regulatory provisions at the legislative level, to use automated management and accounting systems instead of the log-order form, to improve the structure and content of financial statements.

Reducing the tax burden on agricultural enterprises can be achieved by introducing a differentiated approach to taxing certain categories of agricultural producers and aligning tax benefits with state priorities for the development of the industry, as well as by assessing the quality of soils, including its results as a basis for taxation for payment of taxes.

Key words: agriculture, agricultural enterprise, single tax, journal-warrant, tax code, land.